

In de vakantie naar informatieboerderij Zorgvrij

Velsen-Zuid * In de zomervakantie zijn er op en om informatieboerderij Zorgvrij van recreatieschap Spaarnwoude diverse activiteiten. Zo kunnen kinderen van 5 tot 12 jaar van een papieren bordje 'Tokkel de kip' maken. Een leuk knip, plak en kleurklusje. Dit kan alle dagen van de week tussen 11 en 16 uur. De kosten bedragen € 2. Het kan ook als knutselpakketje mee naar huis genomen worden.

Op de woensdagen 20 juli, 27 juli, 10 augustus en 24 augustus is er een theaterworkshop 'Toneel op Stal'. Kinderen gaan onder deskundige leiding toneelspelen tussen de dieren. De workshop is geschikt voor kinderen van 4 tot en met 6 jaar en kost € 35, inclusief een lunch (let op: tot uiterlijk 3 dagen van tevoren aanmelden via info@buitengewoontoneel.nl of via 06 50651956).

Een speurtocht is natuurlijk ook leuk om te doen. Er is een speurtocht door het spinnenbos voor kinderen van 8 tot 12 jaar, een speurtocht door het egelbos voor kinderen van 4 tot 7 jaar en een fotospeurtocht voor het hele gezin. Vooraf reserveren is gewenst.

Spelen

Natuurlijk kan je ook gewoon even langs komen om te spelen in het

speelbos of in de speeltuin. Zorgvrij is gevestigd aan de Genieweg 50. Het is een educatief melkveebedrijf en schapenhouderij, maar wordt omgevormd naar een biologische boerderij. In het najaar van 2016 is dat een feit en kunnen bezoekers biologische melk kopen. De toegang tot boerderij Zorgvrij is altijd gratis. In de zomervakantie is de boerderij alle dagen open van 10 tot 17 uur.

IJmond

Arie Zonjee bij de haven aan de Meldijk. Hier vond Cornelis Cornelisz zijn houtzaagmolen uit.

FOTO KOEN VAN EIJK

Uitgeest, dorp van zeevaarders

Sporen van het Oer-IJ

Het Oer-IJ, een noordelijke vertakking van de Rijn, meanderde vroeger door de regio en mondde bij Castricum uit in zee. Deze krant gaat op zoek naar sporen van het Oer-IJ in het landschap.

Uitgeest * Een fabriek die houten stokken maakt, waarom staat die daar, al eeuwen in Uitgeest? Antwoord: het Oer-IJ. Zonder Oer-IJ geen haven, zonder haven geen Cornelis Cornelisz, zonder Cornelis Cornelisz geen nijverheid, zonder nijverheid geen stokkenfabriek. Zo is dat. Vraag maar aan Arie Zonjee, achtste generatie in de familie der stokkenfabrikanten. Het Oer-IJ, dat is toch een *voormalige* aftakking van de Rijn? Inmiddels onder de grond verdwenen? Grotendeels wel. Maar niet helemaal. In Uitgeest zijn nog diverse waterlopen te vinden die onderdeel waren van het deltagebied.

Zeehaven

Neem de gemeentelijke haven aan de Meldijk. In vroeger tijd een natuurlijke aanlegplaats voor de bewoners van het Oer-IJ-gebied. Door latere bewoners omgevormd tot een echte haven. Ja, zelfs een zeehaven, want Uitgeest stond rechtstreeks in verbinding met zee. Het Oer-IJ mondde tot vlak voor of vlak na het begin van de jaartelling

- daar zijn de geleerden het niet over eens - bij Castricum uit in zee. Nadat de kust zich had gesloten, was de afvoer van het rivierwater naar de Noordzee afgesloten. Het water zocht zijn weg oostwaarts, richting Zuiderzee. Zo ontstonden de grote binnenzeeën van Noord-Holland.

De Uitgeesters profiteerden daarvan. Ze waren, net als de inwoners van Graft en De Rijp, erkende zeevaarders die de Noordzee bevoeren om haring te vissen. Met vrachtschepen vol handel voeren ze langs de West- en Noord-Europese kust.

„De bloeitijd was van 1600 tot 1650”, weet Arie Zonjee, kenner van de Uitgeester geschiedenis en mede-eigenaar van stokkenfabriek Zonjee aan de Meldijk. „Het was de halve gouden eeuw van Uitgeest.”

Handel en nijverheid bloeiden in het zeevaartdorp. Scheepswerven ontstonden, net als bierbrouwerijen en wapensmederijen - de Tachtigjarige Oorlog was gaande. In die periode kon een genie als

'Wij waren het Saoedi-Arabië van de 17e eeuw'

Cornelis Cornelisz van Uitgeest zijn talenten etaleren. Zonjee: „Cornelis heeft zeker vijf uitvindingen gedaan. De bekendste is de houtzaagmolen, maar hij vond onder meer ook de kollergang uit. Dat was een maalwerktuig in oliemolens waarmee op grote schaal olie uit lijnzaad kon worden geproduceerd. Nederland werd een olieproducerend land. Wij waren dankzij Cornelis het Saoedi-Arabië van de zeventiende eeuw. De olie werd overal voor gebruikt. Als smeermiddel, om zeilen waterdicht te maken, voor verlichting en noem maar op.”

In wat nu het pittoreske haventje van Uitgeest is, werkte de timmerman-uitvinder aan zijn beroemdste

creatie: de houtzaagmolen. Cornelis paste de krukas toe waarmee de draaiende beweging van de molen werd omgezet in een op- en neergaande zaagbeweging. Het verschaft de scheepsbouw de mogelijkheid om veertig maal sneller dan de Britse en Spaanse concurrenten schepen te produceren, wat bijdroeg aan de Hollandse hegemonie op zee.

Verloren

Nadat door de grote inpolderingen in Noord-Holland de toegang tot zee verloren was gegaan, was het met de Uitgeester zeevaart afgelopen. Geen aanvoer van hout meer, geen visserij meer, de nijverheid verdween, de haven verloor zijn functie. De zeevaarders veranderden in boeren. Zonjee: „Uitgeest werd een voornamelijk agrarisch dorp.”

Wat bleef was het kleine haventje. Ook de stokkenfabriek bleef. Als een verbinding met het luisterrijke verleden.

Koen van Eijk